

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

THAI INDUSTRIAL STANDARD

มอก. 846 – 2548

แบเรียมซัลเฟตสำหรับอุตสาหกรรม

BARIUM SULPHATE FOR INDUSTRIAL USE

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

กระทรวงอุตสาหกรรม

ICS 71.060.50

ISBN 974- 9814-71-1

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
แบบเรียบซัลเฟตสำหรับอุตสาหกรรม

มอก. 846 – 2548

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
กระทรวงอุตสาหกรรม ถนนพระรามที่ 6 กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ 0 2202 3300

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศและงานทั่วไป เล่ม 122 ตอนที่ 40ง
วันที่ 19 พฤษภาคม พุทธศักราช 2548

คณะกรรมการวิชาการคณะที่ 551
มาตรฐานแบเรียมซัลเฟต

ประธานกรรมการ

ศ.ประดิษฐ์ เชี่ยวสกุล

สมาคมมาตรฐานและคุณภาพแห่งประเทศไทย

กรรมการ

นางสาวสมจิตต์ บวรวัฒนาโสภณ

กรมวิทยาศาสตร์บริการ

นางนันทนา กัญยานุวัฒน์

กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและเหมืองแร่

รศ.สมใจ เพ็งปรีชา

คณะวิทยาศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นางสาวจิตาภา กนกสุนทรรัตน์

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

-

องค์การเภสัชกรรม

นายปฏิคม กาญจนวงค์

สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

-

บริษัท ไทยสินพัฒนา จำกัด

กรรมการและเลขานุการ

นางสาวศุภิพร ศรีพัฒนะพิพัฒน์

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม แบเรียมซัลเฟตสำหรับอุตสาหกรรม นี้ได้ประกาศใช้ครั้งแรกเป็นมาตรฐานผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม แบเรียมซัลเฟตสำหรับใช้ในทางอุตสาหกรรม มาตรฐานเลขที่ มอก.846-2532 ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 106 ตอนที่ 83 วันที่ 25 พฤษภาคม พุทธศักราช 2532 ต่อมาได้พิจารณาเห็นสมควรแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ เหมาะสมกับภาวะปัจจุบัน จึงได้แก้ไขปรับปรุงโดยยกเลิกมาตรฐานเดิม และกำหนดมาตรฐานนี้ขึ้นใหม่ มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้ กำหนดขึ้นโดยใช้เอกสารต่อไปนี้เป็นแนวทาง

ASTM D 602-81 (Reapproved 1999)	Barium Sulfate Pigments
IS : 64-1972 (Reaffirmed 1977)	Barium Sulphate Pigments for Paints
ISO 787/5-1980	General methods of test for pigments and extenders - Part 5 : Determination of oil absorption value
ASTM D 280-01	Test Methods for Hygroscopic Moisture (and Other Matter Volatile Under the Test Conditions) in Pigments
ASTM D 715-86 (Reapproved 1999)	Test Methods for Analysis of Barium Sulfate Pigment
ASTM D 1208-96	Test Methods for Common Properties of Certain Pigments

คณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้พิจารณามาตรฐานนี้แล้ว เห็นสมควรเสนอรัฐมนตรีประกาศตาม มาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม

ฉบับที่ 3322 (พ.ศ. 2548)

ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

พ.ศ. 2511

เรื่อง ยกเลิกมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

แบบรียมซัลเฟตสำหรับใช้ในทางอุตสาหกรรม

และกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

แบบรียมซัลเฟตสำหรับอุตสาหกรรม

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม แบบรียมซัลเฟตสำหรับใช้ในทางอุตสาหกรรม มาตรฐานเลขที่ มอก. 846-2532

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมออกประกาศยกเลิกประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 1475 (พ.ศ. 2532) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เรื่อง กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม แบบรียมซัลเฟตสำหรับใช้ในทางอุตสาหกรรม ลงวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2532 และออกประกาศกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม แบบรียมซัลเฟตสำหรับอุตสาหกรรม มาตรฐานเลขที่ มอก. 846-2548 ขึ้นใหม่ ดังมีรายการละเอียดต่อท้ายประกาศนี้

ทั้งนี้ให้มีผลตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2548

พงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

แบเรียมซัลเฟตสำหรับอุตสาหกรรม

1. ขอบข่าย

- 1.1 มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้กำหนดแบเรียมซัลเฟตที่ใช้ในอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น อุตสาหกรรมสี อุตสาหกรรมยาง อุตสาหกรรมหมึกพิมพ์ และไม่ครอบคลุมถึงแบเรียมซัลเฟตสำหรับเภสัชกรรม

2. บทนิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้ มีดังต่อไปนี้

- 2.1 แบเรียมซัลเฟตสำหรับใช้ในทางอุตสาหกรรม ซึ่งต่อไปในมาตรฐานนี้จะเรียกว่า “แบเรียมซัลเฟต” หมายถึง ผงเกลือซัลเฟตของแบเรียมที่ได้จากการสังเคราะห์ และที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ แร่แบไรต์ (barite) หรือเรียกว่า บาไรทีส (barytes) หรือแร่หนัก (heavy spar)

3. ประเภทและชั้นคุณภาพ

- 3.1 แบเรียมซัลเฟตแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ
  - 3.1.1 ประเภท 1 แบเรียมซัลเฟตที่ได้จากธรรมชาติ มี 2 ชั้นคุณภาพ คือ
    - 3.1.1.1 ชั้นคุณภาพ 1
    - 3.1.1.2 ชั้นคุณภาพ 2
  - 3.1.2 ประเภท 2 แบเรียมซัลเฟตที่ได้จากการสังเคราะห์

4. คุณลักษณะที่ต้องการ

- 4.1 คุณลักษณะทางฟิสิกส์และทางเคมี
ต้องเป็นไปตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คุณลักษณะทางฟิสิกส์และทางเคมีของแบเรียมซัลเฟต
(ข้อ 4.1)

มอก. 846-2548

รายการ ที่	คุณลักษณะ	เกณฑ์ที่กำหนด			วิธีทดสอบ ตาม
		ประเภท 1		ประเภท 2	
		ชั้นคุณภาพ 1	ชั้นคุณภาพ 2		
1	แบเรียมซัลเฟต ร้อยละโดยน้ำหนัก ไม่น้อยกว่า	95	95	97	ASTM D 715
2	เกลือแบเรียมที่ละลายได้ในกรด (คำนวณเป็นแบเรียมคาร์บอเนต) ร้อยละโดยน้ำหนัก ไม่เกิน	2.24	2.24	-	ข้อ 8.2
3	ความเป็นกรด-ด่าง ไม่น้อยกว่า	3.5	3.5	3.5	ASTM D 1208
4	สารที่ละลายได้ในน้ำ ร้อยละโดยน้ำหนัก ไม่เกิน	0.5	0.5	0.2	ASTM D 1208
5	ความชื้นและสารที่ระเหยได้ ร้อยละโดยน้ำหนัก ไม่เกิน	0.5	0.5	0.5	ASTM D 280
6	ซิลิกาอิสระ ร้อยละโดยน้ำหนัก ไม่เกิน	2.0	2.0	2.0	ASTM D 715
7	การดูดกลืนน้ำมัน กรัมต่อตัวอย่าง 100 กรัม	ไม่เกิน 12	ไม่เกิน 12	12 ถึง 14	ISO 787/5
8	ความขาวสว่าง ร้อยละ	ไม่น้อยกว่า 85	ไม่น้อยกว่า 80	ไม่น้อยกว่า 95	ข้อ 8.3

หมายเหตุ ขนาดให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย

5. การบรรจุ

- 5.1 ให้บรรจุแบบเรียบซัลเฟตในภาชนะบรรจุที่สะอาด แห้ง ปิดได้สนิท และกันความชื้นได้ ยกเว้นกรณีส่งโดยไม่มีภาชนะบรรจุ (bulk)
- 5.2 หากมิได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น น้ำหนักสุทธิของแบบเรียบซัลเฟตในแต่ละภาชนะบรรจุต้องเป็น 50 กิโลกรัม จะคลาดเคลื่อนจากที่ระบุไว้ที่ฉลากได้ไม่เกิน $\pm$ ร้อยละ 5 และเมื่อคำนวณหาค่าเฉลี่ยแล้ว ต้องไม่น้อยกว่าที่ระบุไว้ที่ฉลาก

6. เครื่องหมายและฉลาก

- 6.1 ที่ภาชนะบรรจุหรือที่เอกสารกำกับแบบเรียบซัลเฟตทุกหน่วย อย่างน้อยต้องมีเลข อักษร หรือเครื่องหมายแจ้งรายละเอียดต่อไปนี้ให้เห็นได้ง่าย ชัดเจน
  - (1) ชื่อผลิตภัณฑ์ตามชื่อมาตรฐานนี้ หรือชื่ออื่นที่สื่อความหมายว่าเป็นผลิตภัณฑ์ตามมาตรฐานนี้
  - (2) ประเภท
  - (3) ชั้นคุณภาพ (เฉพาะประเภท 1)
  - (4) น้ำหนักสุทธิ เป็นกิโลกรัม
  - (5) เดือน ปีที่ทำ หรือรหัสรุ่นที่ทำ
  - (6) ชื่อผู้ทำหรือโรงงานที่ทำ พร้อมสถานที่ตั้ง หรือเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในกรณีที่ใช้ภาษาต่างประเทศ ต้องมีความหมายตรงกับภาษาไทยที่กำหนดไว้ข้างต้น

7. การชักตัวอย่างและเกณฑ์ตัดสิน

- 7.1 การชักตัวอย่างและเกณฑ์ตัดสิน ให้เป็นไปตามภาคผนวก ก.

8. การทดสอบ

- 8.1 ให้ใช้วิธีทดสอบที่กำหนดในมาตรฐานนี้ หรือวิธีอื่นที่ให้ผลเทียบเท่า ในกรณีที่มีปัญหาให้ใช้วิธีที่กำหนดในมาตรฐานนี้
- 8.2 เกลือแบบเรียบที่ละลายได้ในกรด
  - 8.2.1 เครื่องมือ
    - 8.2.1.1 กุชครูซิเบลที่ปูด้วยใยหิน ที่ทราบน้ำหนักแน่นอนแล้ว
    - 8.2.1.2 เต้าเผาไฟฟ้าที่ควบคุมอุณหภูมิได้ที่ 600 องศาเซลเซียส $\pm$ 25 องศาเซลเซียส
    - 8.2.1.3 ตู้อบไฟฟ้าที่ควบคุมอุณหภูมิได้ที่ 105 องศาเซลเซียส $\pm$ 5 องศาเซลเซียส
  - 8.2.2 สารละลาย
    - 8.2.2.1 สารละลายกรดไฮโดรคลอริก 3 โมลต่อลูกบาศก์เดซิเมตร
    - 8.2.2.2 สารละลายกรดซัลฟิวริก 3 โมลต่อลูกบาศก์เดซิเมตร

8.2.3 วิธีวิเคราะห์

ชั่งตัวอย่างประมาณ 5 กรัม ให้ทราบน้ำหนักที่แน่นอนถึง 0.001 กรัม (m_1) ใส่ลงในขวดแก้วรูปกรวยขนาด 250 ลูกบาศก์เซนติเมตร เติมสารละลายกรดไฮโดรคลอริกร้อน 60 ลูกบาศก์เซนติเมตร แก้วขวดแก้วรูปกรวยวนตามเข็มนาฬิกาและทวนเข็มนาฬิกา โดยหยุดเป็นช่วง ๆ สลับกัน ประมาณ 3 นาที ถึง 4 นาที ตั้งทิ้งไว้ให้นอนกัน กรองผ่านกระดาษกรองวัตแมนเบอร์ 2 หรือเทียบเท่าลงในบีกเกอร์ขนาด 250 ลูกบาศก์เซนติเมตร ล้างด้วยสารละลายกรดไฮโดรคลอริกร้อนครั้งละ 30 ลูกบาศก์เซนติเมตร 3 ครั้ง ถึง 4 ครั้ง ต้มสารละลายที่กรองได้ให้เดือด แล้วเติมสารละลายกรดซัลฟิวริกเพื่อตกตะกอนต้มให้เดือดเบา ๆ อีก 10 นาที ถึง 15 นาที ตั้งทิ้งไว้ 1 ชั่วโมง 30 นาที กรองผ่านกระดาษฟิวซิล ล้าง อบในตู้อบไฟฟ้าให้แห้ง แล้วเผาในเตาเผาไฟฟ้าเป็นเวลา 30 นาที ถึง 40 นาที ปล่อยให้เย็นแล้วชั่ง (m_0)

8.2.4 วิธีคำนวณ

$$\text{เกลือแบเรียมที่ละลายได้ในกรด} \\ \text{ร้อยละโดยน้ำหนัก} = \frac{84.58 m_0}{m_1}$$

(คำนวณเป็นแบเรียมคาร์บอเนต)

เมื่อ m_0 คือ น้ำหนักของกากที่เหลือจากการเผา เป็นกรัม

m_1 คือ น้ำหนักตัวอย่าง เป็นกรัม

8.3 ความขาวสว่าง (คิดเป็นร้อยละโดยวัดจากปริมาณแสงที่สะท้อนจากแบเรียมซัลเฟตเทียบกับแสงเดียวกันที่สะท้อนจากแผ่นแบเรียมซัลเฟตมาตรฐาน ที่ความยาวคลื่น 457 นาโนเมตร)

8.3.1 เครื่องมือ

8.3.1.1 เครื่องวัดความขาวสว่าง เช่น มาตรการสะท้อนชนิดเอลเรโฟ (Elrepho reflectometer) ที่ใช้กระจกกรองแสง ขนาด R 457 ซึ่งให้แสงที่ความยาวคลื่น 457 นาโนเมตร และได้สอบเทียบเครื่องวัดความขาวสว่าง โดยเปิดเครื่องไว้ประมาณ 10 นาที และปรับเครื่องวัดให้ได้ค่าตามแผ่นมาตรฐานความขาวสว่าง

8.3.1.2 แบบอัดแผ่น (powder press)

8.3.1.3 ตู้อบไฟฟ้าที่ควบคุมอุณหภูมิได้ที่ 105 องศาเซลเซียส $\pm$ 5 องศาเซลเซียส

8.3.1.4 เดซิกเคเตอร์

8.3.2 วิธีทดสอบ

อบตัวอย่างให้แห้งที่อุณหภูมิ 105 องศาเซลเซียส $\pm$ 5 องศาเซลเซียส ปล่อยให้เย็นในเดซิกเคเตอร์ แล้วอัดตัวอย่างนี้ลงในแบบอัดแผ่นให้แน่น ถอดแบบอัดออก ตรวจสอบผิวหน้าของแผ่นตัวอย่างในแบบ ถ้าแตกหรือมีรอย ร้าว หรือเป็นรู ถือว่าใช้ไม่ได้ ต้องอัดใหม่ ตัวอย่างที่จัดเตรียมไว้ในแบบนี้ให้นำมาวัดความขาวสว่างในเครื่องวัดความขาวสว่างตามข้อ 8.3.1.1 แล้วหาค่าเฉลี่ย

ภาคผนวก ก.

การชักตัวอย่างและเกณฑ์ตัดสิน

(ข้อ 7.1)

- ก.1 รุ่ง ในที่นี้ หมายถึง แบเรียมซัลเฟตประเภทและชั้นคุณภาพเดียวกัน ที่ทำโดยกรรมวิธีเดียวกัน ที่ส่งมอบหรือซื้อขายในระยะเวลาเดียวกัน
- ก.2 การชักตัวอย่างและการยอมรับ ให้เป็นไปตามแผนการชักตัวอย่างที่กำหนดต่อไปนี้ หรืออาจใช้แผนการชักตัวอย่างอื่นที่เทียบเท่ากันทางวิชาการกับแผนที่กำหนดไว้
- ก.2.1 การชักตัวอย่างและการยอมรับสำหรับการทดสอบน้ำหนักสุทธิ (เฉพาะในกรณีที่มีการบรรจุ)
- ก.2.1.1 ให้ชักตัวอย่างโดยวิธีสุ่มจากรุ่นเดียวกันอย่างน้อย 15 ภาชนะบรรจุ ต่อ 100 ภาชนะบรรจุหรือน้อยกว่า
- ก.2.1.2 ตัวอย่างต้องเป็นไปตามข้อ 5.2 จึงจะถือว่าแบเรียมซัลเฟตรุ่นนั้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
- ก.2.2 การชักตัวอย่างและการยอมรับสำหรับการทดสอบคุณลักษณะที่ต้องการ
- ก.2.2.1 ในกรณีที่มีภาชนะบรรจุ
ให้ชักตัวอย่างโดยวิธีสุ่มจากรุ่นเดียวกันอย่างน้อย 2 ภาชนะบรรจุต่อ 5 000 กิโลกรัม และเศษของ 5 000 กิโลกรัม แล้วใช้หาลวชักตัวอย่างตลอดความลึกของแต่ละภาชนะบรรจุ ให้ได้ตัวอย่างจากแต่ละภาชนะบรรจุไม่น้อยกว่า 500 กรัม
- ก.2.2.2 ในกรณีที่ส่งโดยไม่มีภาชนะบรรจุ
ใช้ท่อเก็บตัวอย่างที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 2.5 เซนติเมตร และมีความยาวเพียงพอที่จะชักตัวอย่างได้ตลอดความลึกของกอง ชักตัวอย่างโดยวิธีสุ่มจากรถขนย้าย โดยชักตัวอย่าง 2 ตำแหน่งต่อ 5 000 กิโลกรัม ให้ได้ปริมาณตัวอย่างแต่ละครั้งไม่น้อยกว่า 500 กรัม
- ก.2.2.3 การเตรียมตัวอย่าง
นำตัวอย่างจากข้อ ก.2.2.1 หรือข้อ ก.2.2.2 แล้วแต่กรณี มารวมกันเป็นตัวอย่างรวม ถ้าจำเป็นให้ลดตัวอย่างโดยวิธีแบ่งสี จนเหลือปริมาณตัวอย่างรวมไม่น้อยกว่า 1 กิโลกรัม แบ่งตัวอย่างออกเป็น 3 ส่วนเท่าๆ กันโดยประมาณ ตัวอย่างส่วนหนึ่งนำไปวิเคราะห์ อีก 2 ส่วนที่เหลือเก็บไว้เป็นหลักฐาน
- ก.2.2.4 ตัวอย่างต้องเป็นไปตามข้อ 4. ทุกรายการ จึงจะถือว่าแบเรียมซัลเฟตรุ่นนั้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
- ก.3 เกณฑ์ตัดสิน
- ก.3.1 ในกรณีที่มีภาชนะบรรจุ
ตัวอย่างแบเรียมซัลเฟตต้องเป็นไปตามข้อ ก.2.1.2 และข้อ ก.2.2.4 ทุกข้อ จึงจะถือว่าแบเรียมซัลเฟตรุ่นนั้นเป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้
- ก.3.2 ในกรณีที่ส่งโดยไม่มีภาชนะบรรจุ
ตัวอย่างแบเรียมซัลเฟตต้องเป็นไปตามข้อ ก.2.2.4 จึงจะถือว่าแบเรียมซัลเฟตรุ่นนั้นเป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้